

## LEVELEK A KUCKÓBÓL

Kedves Barátom!

Megint eltelt egy esztendő, kotorászok a napló-feljegyzéseim között, ugyan mit írtam az utóbbi évben, mit a Kuckó-közösségről, hátha kimazsolázhatom belőle azokat a feljegyzéseket, melyek együttlétünkkel kapcsolatosak. Aztán min akad meg a szemem, mindjárt az elején, a Levelekről szólván, hát azon, hogy emlékezem; miféle indítékból is kezdtem az írásába a 2000. év elején, hét évvel ezelőtt.

Emlékeztetek Téged is.

„Az ezredforduló tájékán fedeztem fel; ötvözöm a levélformát az esszével. Tájékoztatok – hogy miről? – művészeti eseményekről, érdekes emberekről, olvasmányokról, színházi előadásról, pedagógiai teljesítményről, miközben közlöm a reflexiómat is, melyek, feltételezem, másokat is érdekelnek, olyankor, akikhez el kívánom juttatni az írást. Az olvasó, gondolom, már rájött, hogy a *Levelek a Kuckóból* című esszével sorozatról beszélek. Nem tagadom, fűtött az ambíció, hogy ezzel arculatot formázok, segíték rangjára emelni egy szellemi műhelyt, melyet egyébként is folyamatosan alakítgatunk. (A cím maga jelezni kívánta a tartalom keretét, azt történetesen, hogy olyasmikről ejtek szót, melyek a Kuckóbeli történetekkel kapcsolatosak.)”

Aztán még ez is olvasható benne.

„A levél, még ha esszével is, társas műforma. Nem kedveli az egyedülletet, nehezen viseli a magányt. A levél, melyet elküldenek, viszonzásra vár. Ha a válasz nem siet felé, boldogtalan. Nem tehet róla, ilyen.”

## ADVENTTŐL ADVENTIG

2005 decemberétől 2006 decemberéig – szemelvények a Naplóból

**Barsi Ernő a Kuckóban**

Jól kigondolta ezt Nits Márta, hogy az év utolsó kuckós öszszéjövételére, az adventire Barsi Ernőt, a középkorúaknak Barsi Ernő bácsit, a legenda teremtő Nits Mártának a csodálatos Ernő bácsit kell meghívni, aki mint mondta, nyolcvanöt éves, a néprajz nagy tudósa, kitűnő előadó, s milyen jó muzsikus, előadását hegedűjátékkal és vászonra vetített diaképekkel kíséri, s mindezen túlmenően varázslatos személyiség.

Rögtön írjam le, Márta igazat szól, s mivel tudta magáról, hogy rajongó alkat ugyan, de realista is, elkérte erre az alkalomra a Hagymányok Háza előadói termét, mert – mondta – leszünk annyian, hogy megtöltsük.

S lőn, ötvennél is többen gyűltünk össze.

Barsi Ernő élvezetesen beszélt a karácsony környéki népszokásokról, gyűjtő élményeiről, mesélt, mint egy kései Mikszáth, mint egy idősebb Temesi Ferenc, aztán előkapta a hegedűt, s játszott a népdalokat, a neki kedveseket, tanította nekünk, mi meg énekeltünk, ahogy tudtunk.

Év végi medicina, ez volt nekünk ez az ifjú aggastyán, példa, hogy ekként is meg lehet öregedni, nyolcvanöt évesen alkotni, dolgozni, s a latin bölcs intelmére figyelni: „csak derűs órát veszek tudomásul.”

Előadás után ittunk egy kupicával a tiszakürti szilvapálin-

kából, s egy elmosódott régi-régi képet hívtam elő az emléktárból, melyből mintha Ernő képe villanna elő, együtt zsúriztunk népi gyermekjátékokat bemutató színjátszó csoportokat, valahol, valamikor Győr környékén. Barsi Ernő gondolkodik, rendez az élményeit, egyszer csak belenyúl az egyik bugyorba, s máris mondja, az esemény 1972-ben esett meg mivelünk.

Velünk volt ezen az esten vígságszerzőnk, Halmos Béla is, az ő muzsikájával köszöntöttük Barsi Ernőt, s az ő muzsikájával kívántunk egymásnak boldog karácsonyi ünnepeket.

**Bakonyi Péter a Kuckóban**

Meghívtam, jött és győzött. Miután megtaláltam. A *Ki kicsodából* kiírtam egy telefonszámot, amelyen sohse ő jelentkezett, aztán egy e-mail adatot, azon meg nem válaszolt. Aztán csak megszületett a kapcsolat.

Három okkal is előrukkolhatok; mért ragaszkodtam a meghívásához.

Hát ugye debreceni diák volt, Kósa Vilma tanítvány, színpados is. Majd amikor már Pestre kerültünk, ő tanulni, én meg dolgozni, rendre megkeresett, rámenősen, foglalkozzam vele, indul szavalóversenyen. Jó feje volt, mindig hosszú versekkel jelentkezett, Juhász Ferenc művekké leginkább. Hovatovább imponált az erőszakossága.

Aztán mikor hatvan éves lettem, ő már szerkesztő a rádiónál, egyetlen, akinek eszébe jutott, lehetne egy portré műsort készíteni velem. Jól kérdezett, értően. S jól is rendezett. Feszés tempójú életjáték lett belőle.

Olvastam a *Ki kicsodában*, hogy felelős szerkesztője a Szabó családnak, s hallottam, hogy hegymászó expedíciókban is vesz részt, tudtam róla, hogy jól ír, olvastam könyvét egy ideggyógyintézet lakóiról, Play Boyt is szerkesztett, könyvkiadásba is belefogott. Érdekelte tehát, mint éli az életét.

Bakonyi Péter tetszett a kuckósoknak. Ilyesmiket mondtak: természetes volt; őszintén szólt a kudarcairól; távol tartja magát a politikától; korunk embere, nem riad vissza az új dolgoktól; kellően laza, nem büdös neki semmiféle munka; családcentrikus, ötvenhat évesen is vállalja a gyereket; mindenben a tökéletességre törekszik, tudja, hogy jó verseket ír, de nem adja ki azokat, mivel mások még jobbakat írnak.

Bakonyi Péter jó dramaturgiai érzéssel építette fel kuckós szereplését. Mint ki monodramát mond; tudta mikor kell váltani, mikor kell novellát olvasni, verset, mikor kell vallani, a pályájáról szólni.

Kilenc óra körül meg azt mondta, most már mennie kell, mivel a baba fürdetéséhez ragaszkodik. Az bizony az ő dolga.

**Dr. Ratkó István a Kuckóban**

A matematika doktora, aki élete harmadik felében felfedezi magának, újra, azt az örömet és boldogságot, amit az irodalom közvetítése ad, adhat az embernek. Azért hangsúlyozom, hogy újra, mivel – ez kiderült a beszélgetésből – gyerekként és egyetemistaként már megérintette az előadóművészet és a színház. Aztán győzött a matematika.

Kuckósaink, Marosvári Erika és Ferke György korábban is szóltak róla, találkoztunk is, s végre most – kedvezőnek mutat-

kozott a csillagok állása – köszönhetjük Ratkó Istvánt, Éva lányával – ő volt a beszélgetőtárs – a körünkben.

Megmondom azt is, mintha jobban érdekelt volna a mieinket Ratkó István maga, hogy öccse a nagy költőnek, Ratkó Józsefnek, s hogy unokaöccse a miniszter asszonynak, Ratkó Annának. Szóval a személyisége, családi kapcsolatai, gyerekkori élményei, az alkoholista apával, az agyongyötört anyával kapcsolatosak, aztán az állami gondozott évek – a hat gyerek hat helyre szétszórva –, s hogy honnan jött a családba a tehetőség, merről vándoroltak a gének, mit adott nekik a szocialista társadalom és mit nem, és a családban volt-e becsülete, rangja a költő testvérnek?

Jó este volt. Ha az Éva leány, mint bennfentes teszi fel a kérdéseket, vállalva, hogy ő leánya a kérdezettnek, tehát titkokat is tud, s kevésbé törekszik tárgyilagosságra, szakszerűsége, vibrálóbb lesz a találkozás. István nagyon becsületesen szólt, semmit el nem hallgatott, megnyerte a hallgatóit. Mondották, nagyon szimpatikus.

A versmondását már úgy tekintettük, mint ami hab a tortán. S valóban a torta volt a fontos. A habot élveztük. A versmondás olyanra tetszett, mint a kedves vendég, az előadó; korrektnek, becsületesnek.

### Maskarálás Bogácson – farsangolunk

Öregfiúk, öreglányok, akik mi vagyunk, kuckósok, mint a gyerekek. Jelmezekbe bújunk. Alakot változtatunk, s kurta időre talán személyiséget is. Ki tudná megmondani, hogy a kéznél lévő jelmeztől válunk a játék idejére mássá, vagy eltartatjuk magunkat kívánja magát megmutatni a maskara által. A társadalmat, annak valamely torzulását tükröztetjük karikírozó álruhánkban, vagy álmainkat fogalmazzuk meg: ilyen szerettem volna lenni?

Gonddal készült mindenki, volt, kinek oly igen sikerült az álcázás, hogy egymástól kérdeztük, vajh ki lehet, mások csak jelzésnek használták az álarcot, kendőt, fejedőt, nem titkolták, ki van a ruha alatt.

Közben szólt a zene, két muzsikuszolgáltatta, s mindenki a zene ütemére, de a kölcsönzött figura kívánta mozgáskoreográfiája szerint járta a magányos táncot, s próbált kapcsolatot kialakítani más álruhással. S mert előtte, alatta, utána iszogattunk is, oldottakká lazultunk, olyannyira, hogy közvetlen és játékosok maradtunk jelmez nélkül is.

### Mátyus Aliz könyvéről s egyebekről – májusban vendégünk Kismaroson, a kihelyezett Kuckóban

Olvasom Mátyus Aliz novelláskötetét a *Kőmadár Zuglóban* (ebből való az *Egy cinkos mosoly*, melyet felolvastam az Írószövetségben a könyvbemutatón). Szó nincs róla, hogy a novellák éhségérzetet élesztenének, fogyasszuk őket mohón. Vagy másként szólva, hogy fordulatos történetekkel, látványos konfliktusokkal nyűgöznének le. Nem, ilyesmiről nem beszélhetünk. A novellák ugyanis nem szólnak másról, mint hogy él az író az ő gyermekével. És hogy mit gondol azokról, akikkel rövidebb-hosszabb időre összekapcsolta a sors. Megjelenik a gyerekkor, az apa és anya, az utazások, a házassága. S hogy mi játszódik le belül, a lélekben. Asszociációk buknak elő, s végül is az egész novelláskötet egy valakinek az élete, egy érzékeny, etikus asszonyé, egy anyáé, aki maga az író. Ám, ha egy novellát már elolvastál, kíváncsi leszel, s folytatod tovább. Már magadat keresed, te hogyan éltél meg hasonló helyzetet, te hogyan viselked-

tél, döntöttél (volna) hasonló körülmények között.

Írom az emlékirataimat, magamról szólok, meg a hozzám közelállókrol, meg az őseimről és utódaimról, szóval, amiről Mátyus Aliz a novelláiban. Mégis mennyire más a kétféle írás. Műfaja miatt mindenekelőtt. Az egyiket ugyanis az írásművészet emeli alkotás rangra, a másikat a szociográfus ambíció (fogja), a megörökítés vágya, hogy ne váljék a megélt élet füstté és párává. Az egyikben a belső világ a domináns, alig érzékelhető a kinti, a másikban, mi, miért történt úgy, ahogy, mit tett a kor, s mit az egyén.

Hadd mondjam el, Mátyus Aliz kollégám volt annak idején a Népművelési Intézetben. Ő kutató, én meg mozgalmakat irányítottam. Ő fiatal, én meg már nem. Én liberális autokratának neveztem a hetvenes évek végének a főigazgatóját, Vitányi Ivánt, egy intézeti értekezleten, amelyen ő rajongással nyilatkozott róla, mondván, hogy Ivánnak világa van, s jelzők sokaságát sorolta elő dicséretére. Ebből következik, hogy nem tanýáztunk egy térfélen akkortájt. Vitányi Iván el is távolított a közelébről. S mikor lehetett, nyugdíjaztatott.

Most meg, milyen a sors, mit ad Isten, magam dicsérem Mátyus Alizt. S örülök, hogy tehetem.

### Tóth Zsuzsa a Kuckóban

Hívtam Tóth Zsuzsát a Kuckóba, még télen, amikor készíttettem a féléves programot.

A napló, ugye a vallomások helye, hát elmondom, hogy Tóth Zsuzsát én nemigen ismertem. Tudtam róla, hogy utódom ő a Magyar Művelődési Intézetben, de velem a kapcsolatot nem kereste, hallottam, hogy versmondó, önálló estjei vannak, de jómagam csak konferálni hallottam (kissé bőbeszédűen), olvastam írásait, szakmai elemzéseit, ezek tetszetek, jószerint tehát csak a megézésre támaszkodhattam; tehetséges lehet a hölgy, meg kell hívni.

Megegyeztünk, hogy kedvelt verseit mondja, mintegy fel-fűzve azokat élete eseményláncára, s közben és általuk bemutatja önmagát.

Tóth Zsuzsa, ahogy a barátai becézik, Zsó, kedves volt, szimpatikus, őszinte, hamar kapcsolatot teremtett a versértő és versszerető közönséggel, s csakhamar az ő hullámhosszán andalgott, vágtázott, járt be teret és időt, valóságosat és mítoszt a társaság.

Ami mély s maradandó, nos, az a versmondása. Ahogy a Kiss Anna költeményeket megszólaltatta. Muzsikált több regiszteren, megelevenítette a képzeletből és valóságból szőtt figurákat, a szeretni valókat, kellemesen szötte a történet szálát, azonosult és játszott, helyzeteket láttatott, röptetett bennünket, és akartuk, nem akartuk, ott voltunk vele együtt a Kiss Anna teremtette bolondos, mágikus világban. Ez páratlan! Vélem, senki nincs a Kárpát medencében, aki ezt a költői világot nála avatottabban, értőbben tudná megeleveníteni. Találkozott, hála Istennek találkozott egy kitűnő előadóművész egy kitűnő magyar költő életművével, s ebből megszülethetett egy kivételes, semmi mással össze nem hasonlítható előadói teljesítmény.

### Balázs János a kihelyezett Kuckóban

Ísmét a kedves Bajzik Gyuriéknál. Ők fogadták be a kihelyezett Kuckót. Náluk van zongora. Illetve, nekik van zongorájuk. Sokan összejöttek, csaknem ötvenen! Vendégünk Balázs János, a tizenhét éves zongoraművész, Nits Márta ismerőse,

akiról csodákat mesélnek, aki már nemzetközi zongoraversenyt is nyert.

Balázs János kedves, szerény, szimpatikus srác. Milyen zenét szerethetne igazán? A romantikust. Ki más lehetne a példaképe, mint Cziffra György. És kihívás számára minden technikailag nehéznek tartott zongoradarab.

Hallgatom ezt a fiút, s csak ámulok a könnyedségén, úgy játszik, mint kinek természete a játék. Mikor Mózes Tamara koncertjén ültem, érezni véltem, hogy a fiatal hölgy az idegein szűri át a zenét, s egy percig nem tudtam függetleníteni tőle azt, amit hallok. Ő muzikált akkor is, amikor Bartók szól, mégpedig úgy, mint kinek a játék élet-halál kérdés. Füzesséry Zoli, a kiváló zongoraművész barát, fiatalon is tanár, értelmezve interpretál. Ha ő árasztja a hangot, nemcsak érzelmeim húrját zengeti, de működni kezd az agyam is, a befogadásban részt vesz az intellektusom is.

A művészi tehetség természetrajza is mennyire egyéni! Az említett három zongorista másként veszi birtokba a művet, más módon is közvetíti. (A mi Balázs Jánosunk például hallás után tanul, CD-ről, s elképesztően gyorsan.) S mivel számára a játék – ezt érezzük is – élvezet, ekként is tolmácsol. Örömet áraszt örömmel.

Mennyi a tehetség közöttünk, Úristen!  
Csak legyen elég befogadó!

### Trencsényiék a Kuckóban

Módfelett tanulságos és módfelett felvillanyozó volt a beszélgetés a három Trencsényi testvérrel. Úgy tetszett, mintha hárman, együtt, nem családi környezetben, rájuk figyelő, kíváncsi közegben először ültek volna egymás mellett. Imrével, az idősebb fiúval amolyan alkalmi munkatársi kapcsolatban dolgoztam a nyolcvanas években, kedves volt, visszahúzódó, ám pontos megfigyelő, nem színpadi ember, akár tudós is lehetett volna, ha nem művészalkat, jól írt és jól fotózott. Borbála, hozzá rokonszeny kapcsolt, több értéket találtam benne, mint amennyit megmutatott magából, jó pedagógus és tankönyvszerző, egykor diákzsinpad vezető is, érzékenysége művészi. László, barátom, egykori mozgalmár és tudós, kiváló közösségi ember, empatikus személyiség, szakembere a művészetpedagógiának, cikkek, tanulmányok szerzője, szinte minden érdekli, ami a művészetekkel kapcsolatos, sokat dolgoztunk és dolgozunk együtt; szeretetreméltó férfiú, valójában ő is művész. Nos ez a három testvér, Petrolai Margit írónőnek s Trencsényi Waldapfel Imrének, a hajdani neves egyetemi tanárnak, az ókori mitológia legjobb magyar tudósának a gyermeke, persze, hogy kíváncsi volt rájuk a társaságunk, milyen testvérek ők, miféle emlékeket őriznek a családról, egymásról, a korról, melyben éltek, a helyzetekről, melyeket megélték.

Ez izgatta a kuckósokat; kik is ők tulajdonképpen. Ritkán adatik meg, vagy soha, hogy az emberfia együtt töltsön egy eset három olyan személyiséggel, akik ismert emberek nászából születtek, akik maguk is jeles alkotók, akiket nem cincálnak pletykalapok, akik tartózkodóak, de akiket a nevük már önmagában fényesít.

Tanulságos volt a találkozás. Rájöhettünk – a beszélgetést nem komponáltuk meg előre, a hangulatát, azt igen, sikerült is nyitottakká válnunk –, a gyerek mindenütt gyerek, bármilyen családban is cseperedik, egy fontos számára, hogy foglalkozzunk vele és szeressék. Ha ez megadatik, jól érzi magát, ha hiányt szenved, rosszul. Rájöhettünk arra is, hogy a kamasz, min-

dig kamasz, bármilyen családban nő is fel, bizony lázad, nem tűri az apai önkényt, ütközik, ha korlátozzák. (Imre 1956 megítélésében került szembe az apjával, el is költözött otthonról.) Megidéztek helyzeteket, kedveseket és jellemzőket, ám mindhárman másként emlékeztek, életkoruknak és a helyzetbeli szerepnek megfelelően. Ezen aztán jót mulattunk, ilyen lehet a történetírás is. Maguk is meglepődtek; hárman háromféleképpen élték meg ugyanazt.

Mi volt még! Bori korábban elment, Imre felolvasta egy novelláját, mindenkinek tetszett, Laci kedvesen sztorizott, tartotta az egyensúlyt.

Felvillanyozódva zártunk.

### Kuckó Juhász Laciéknál – előadás Róth Miksáról, az üvegfestőről

A Juhász Laci – Nagymáté Éva házaspár Király utcai lakásában kuckóztunk. Tágas a kisviláguk, elfértünk. Mintha előadásra érkeztünk volna, a székek egymás mögött szépen elhelyezve, szemben egy kisasztal jegyzetekkel, mellette diavetítő, a falon fehér vászon, szóval minden úgy, mint egy mini előadótérben. Egy kisasztalon italok, pogácsaféle, s aki bepillantott a konyhába, tálcaikon láthatott mindenféle finomságokat, melyek, gyaníthatta, arra szolgálnak, hogy előadás után a vendégek gyomrába vándoroljanak.

A házigazdától remekbe szabott előadást hallottunk Róth Miksáról, a zseniális üvegfestőről, a szecesszió jeles művész-személyiségéről. Előadónk személyes kapcsolatba került a művész leszármazottaival, s ahogy mondani szokták, ától zéig ismerte ezt a szellemi örökséget, s mivel az ő felnőtt élete is az üvegfestés, -formálás jegyében telt el, gyaníthatuk, szép élményben lesz részünk. S nem csalódtunk. Az előadó előadása szövegét jól olvasta, a képek, amiket mutatott, jellegzetesek voltak, a jó barát, Virágh Tibor szellemesen választott költeményekkel hozta közel a korszakot, melyben Róth alkotott, szóval okkal tapsoltuk lelkesen a házigazdát és barátját.

Sajnálunk, hogy nem volt jelen a két felnőtt gyerek. A fiatalok, nem tudjuk, hisszük, megsokszorozták volna az örömet.

### Szerelmes versek estje

Virágh Tibor barátom és tanítványom, akit a legjobb magyar előadóművészek közé sorolok, ezt meg is írtam, most szerelmes versekből állított össze egy nagy, túl nagy csokrot, s azt mutatta be Kismaroson, a kihelyezett Kuckóban.

Utána elmondottam neki, noha tetszett, ahogy az egyes verseket megszólaltatta, mért voltam mégis elégedetlen az egészsel. Nemigen fogadta el az észrevételeimet, de mert komolyan gondolom, amit akkor hirtelenében elibe raktam, mégpedig érdekében, most le is írom. A lényegét persze.

A versek nem kapaszkodtak egymásba, nem volt érzékelhető a kompozíció, mi miért ott hangzik el, ahol. Csokorról beszéltem az elején, de ennek a csokornak a virágait, mintha a véletlen rakta volna össze. Nem derült ki, több kis csokor van-e egymás mellett, külön-külön, vagy egy nagy, melyben a kicsik zsineggel köttettek össze.

Kellene Virágh Tibornak egy társ, aki szerkeszt, akivel megbeszéli, mit, miért, hogyan csinál.

S térbe sem volt elhelyezve a műsor. Kellene mellé egy rendező is. A versmondó tehetség nem kell, hogy párosuljon a szerkesztőével meg a rendezőével.

A zene sem volt adekvát a szövegekkel.

Akik kedvenc versükre letek, persze, hogy örültek. De a katarzis, ami az egész után fakadhat, az elmaradt.

**Dété naplója a kihelyezett Kuckóban – Kismaroson, Mányinéknél**

Kezdem hinni, hogy én is tudok valamit, szerkeszteni például, karcolatféleségeket írni, s ami ehhez kell, tömören fogalmazni, olykor kihagyásosan, lebegtetni, poentírozva lezárni egy szöveget.

A sikeresebb naplójegyzeteim ilyenek. Legalább is mostanában azt gondolom, hogy ilyenek. Nem magamtól gondolom így, hanem mert olyan jelzések érkeznek vissza hozzám, melyekből következtethetek erre, nem írásból, bár újabban írástudók is dicsérnek, nem is szóból, bár újabban barátok is dicsérnek, hanem tapssal.

Elmondom. Kismaroson Mányi Pistáéknél, a kihelyezett Kuckóban, a vasárnap délelőtti matinén magam voltam a programpontra. Részleteket olvastam fel a legutóbbi év naplóterméséből, abból, ami az internetes honlapon jelent meg. Számítottam rá, hogy onnan senki nem hívja le, soha nem emlegeti senki –, úgy is fogadták, mint kik most hallják először, s mit ad Isten, úgy hallgatták a karcolatokat, az ironikus önportré-variációkat, életképeket, mint akik örülnek, akik magukat is odahelyezik a szövegbe, szöveg mellé, s akik ezt jóleső morajjal fogadják, meg tapssal.

Hát ebből gondolom, hogy tudok valamit.

Bár lehet, hogy amit itt lejegyeztem, nem is igaz. Nem írni tudok, csak olvasni. Jól olvasni.

Bár az sem semmi.

**Himnusz minden időben**

Monzák Péter évekkal ezelőtt kitalálta a Tiszamenti Gyermekszínjátészó Fesztivált határon túli magyar együttesek számára, legyen hol találkozniuk Kárpátalja, Délvidék, Felvidék, Erdély tehetséges gyerekeinek, meg az őket rendező, velük foglalkozó pedagógusoknak. Nem is tudom, hányadikat szervezte az idén, ahogy azt sem tudom, jómagam hányadszor ültem a nézőtéren szakvezetői minőségben, itt Lakiteleken és Tizasason. A lényeg, hogy az ötlet bevált, itt mindig számítani lehet testvéri összejövésekre, hiszen nincs sorrend és díjazás, csak beszélgetés van, elemzés legfeljebb; hogyan lehet egy alkotás még jobb.

Összejönni csak a muzsaji, meg az óbecsei, meg a sepsiszentgyörgyi, meg a dunaszerdahelyi színjátészók tudhattak egymással, meg a vendéglátók velük, más hazai itt nem igen található. Szóval itt voltunk együtt, határon túliak, mivel jószerivel már magamat is odaszámítom, határon túlra, peremen kívülre, hát itt éltem meg most a valahova tartozás, a magyarsághoz tartozás élményét oly intenzíven, hogy nem emlékszem hasonlóra, sem távoli, sem közlebbi időben, itt, amikor a találkozó záró szertartásaként megfogtuk egymás kezét, láncsort képezve a teremben, az összetartozás láncát, miközben a Himnusz énekeltük.

Némely nyugat-európai nemzetek futballistái énekelték himnuszukat oly értően, érzelemmel és szenvedéllyel, miként azt láthatták a képernyő előtt üldögélő drukkerek, mint mi Lakiteleken, a művelődési házban, 2006 júniusában.

**Zongorakonzert a Kertszínpadon, gyér falusi érdeklődés mellett – a Nyárköszöntőn, Tizsakürtön**

A június végi Nyárköszöntőre valami eredetit találunk ki, valami olyasmit, ami Tizsakürtön még sohse volt – legalább is így tudjuk –, a kerti színpadon meg pláne nem, zongora koncertet találunk a kürti nagyerdeműnek, s nem is akárkit hívunk meg, hanem, a kivételes tehetségű, Liszt nemzetközi zongoraversenyt nyert Balázs Jánost meg tizenöt éves öccsét, Norbertet. Na, gondoltuk, már csak kíváncsiságból is, és mert fizetni sem kell, eljönnek, akik szoktak, és talán még többen is, s az én lelkem is megelégedül. Jöcskeket viszünk végbe, pompásan „népnevelünk”. A meghívókat személyesen vittük, és barátunk a postás, s a postás asszony kézbesített, én még azt is ráírtam a kispapokra, ahogy a profiknál szoktam volt látni, meg a cirkuszprogramoknál, hogy ilyen még nem volt, s vártuk a közönséget. Szokás szerint kiálltam a kertkapuba, lestem az érkezőket, jöttek is, Lakitelekről pedagógusok, Tizasasról Monzákék és barátai, Inokáról a polgármester és a szobrászművész, Csongrádról a fogorvos, a faluból is néhány értelmiségi, s mutatóba a nép, akit művelni óhajtottam volna.

Egyébként pompás este volt, a fiatalok ihletetten muzsikáltak, Liszt és Bartók ideálisabb színteret nem is kívánhatott volna a zenéjének, szűnyog nem csípett, a csalogány, mint ki alénekel a zongorának, diszkrétén és a zeneművekkel harmonizálva fuvolázott, a hőmérséklet kellemes volt, a közönség lelkesen, mint ki tudja, hogy rendkívüli esemény tanúja, ráadást követelt.

Tulajdonképpen nem is tudom, kit vártam volna még. A szőlőművelő dolgozót, a betanított munkást, a bolti kiszolgálót, az állami gondozott fiatal a nevelőjével, a református lelkészt, a vállalkozót, az önkormányzati tisztviselőt, a község polgármesterét?

**Egy varázslatos késődelután – még mindig a Nyárköszöntő**

Hat óra körül ültünk le a kertben. Miután visszatértünk az arborétumból. A fák árnyéka tarkázta be a napfényes füvet, a virágok körülöttünk hajbókoltak, amikor körbe raktuk a székeket, padokat, s leültettük Tálás Lászlót, válaszoljon kérdéseinkre. Vörös bort raktunk középre, a földre, butéliákban sötétlett a Tálás-féle cabernet. Magunk sem gondoltuk volna, amikor az első válaszok elhangzottak, hogy a Nyárköszöntő két napjának legvarázslatosabb hangulatú eseménye ez a késő délutáni beszélgetés lesz. Mert az lett. Hogy mitől? Nehéz megmondani. Talán attól, hogy szépek voltak a fények, a szemekben is a fények. Ültünk a körben, egy közös aura búrájában, s valamenynyien kíváncsian vártuk a kérdezett válaszait; mint lehet élni ma egy alföldi faluban, miféle erkölcs szerint lehet élni; válhat-e valaki prófétává szűkebb hazájában; fontos-e, hogy az ember jelet hagyjon maga után. És versek hangzottak el Ratkó Józseftől, meg Kalász Lászlótól, témához illő versek, az együtt gondolkodás és egyféle világlátás asszociációjában.

És énekelünk is spontán módon, és levonultunk a kiszáradt diófához, kertünk emlékfájához, hogy belevessük jelünket, itt voltunk, együtt voltunk, mi, akik egymás véleményére áhítunk, akiket érdekel a nemzet és a család sorsa, akik tudni szeretnének, mi lesz a holnap.

És felfedeztük Szívós Zsuzsát, milyen szépen, s mennyire belülről szólaltatja meg a költeményt.